

Emine Balcı (2018). Hukuk Mesleklerinde Kadınlar Ankara: Yetkin Yayınları. 192 sayfa. ISBN: 978-605-05-0283-1.

Kitap, Hacettepe Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bilim dalında bir doktora tezi olarak hazırlanmış ve 2018 yılında Yetkin Yayınları tarafından basılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak profesyonel mesleklerde kadın temsiline eşitsizliğin hukuk mesleklerinde de görüldüğü, hukuk uygulayıcılarının cinsiyeti bakımından temsilde adaletsizliğin olduğu ve bu adaletsiz durumun cinsiyetçi önyargılar temeline dayandığı argümanı ile bu eserde Türkiye'deki hukukçu kadınların hukuk mesleklerindeki temsili analiz edilmiştir.

Eser öncelikle Türkiye'de hukuk mesleklerinde kadın temsiline ilişkin ilk çalışmadır ve yapılacak çalışmalar için bir kaynak niteliğindedir. Bu misyonu taşımasındaki ilk neden, dünyadaki hukukçu kadınların hukuk mesleklerine girişinin tarihsel sürecini ele almasının yanı sıra bu ülkelerde hukukçu olmak için gerekli eğitim sürecinin ve kadınların hukuk mesleklerindeki temsiline ilişkin sayısal verilerin eserde derlenmiş olmasıdır. Bu derleme çerçevesinde kitapta Türkiye'deki hukuk sisteminin Kara Avrupası hukuk sisteminden etkilenerek kanunlarını erken Cumhuriyet döneminde Almanya, Fransa ve İtalya'dan alması nedeniyle bu üç ülke ve Anglosakson hukuk sisteminin güçlü uygulayıcıları olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere hukuk eğitimi süreci, kadınların hukuk mesleklerine girişi ve güncel nicel temsili açısından incelenmiş, bu ülkelerle Türkiye arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tartışılmıştır.

İkinci neden, hukukçu kadınların sayılarına, temsil makamlarındaki nicel durumlarına ilişkin Türkiye'deki verileri derleyip bu verilerin analizini yapmasıdır. Üçüncü neden ise nitel araştırma yöntemi kullanarak on dokuz hukukçu kadınla gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle hukukçu kadınların deneyimlerine dayanan mesleki temsille ilgili ilk çalışma olmasıdır. Eser, kısa bir önsözün ardından giriş, üç bölüm, bir sonuç ve kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır. Kitabın sonunda bir indeks bulunmayışı okuyucunun anahtar kelimeleri bulmasını zorlaştırmaktadır.

Giriş bölümünde kitabın temel argümanı, çalışmanın özgünlüğü tartışılmakta ve okuyucunun kitabın bölümlerinde neler bulabileceğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Girişte okuyucuya verilen bu bilgiler, kitabın devamındaki bölümlerde ayrıntılandırılmakta ve Giriş Bölümü'nde yaratılan beklenti karşılanmaya çalışılmaktadır. Eserin birinci bölümünde kuramsal arka planı oluşturmak amacıyla temsil kavramı çerçevesinde kadın ve meslek temsili tartışılmaktadır. Bunlara ek olarak konu sadece kuramsal çerçeveye sınırlandırılmamış, örnek ülkeler bazında kadınların hukuk mesleklerine girişinin hem tarihsel süreci incelenmiş, hem de güncel sayılar verilerek temsilde geline nokta ele alınmıştır. Bu bölümde Türkiye sadece tarihsel süreç açısından analiz edilmiştir. Zira Türkiye'ye ilişkin güncel sayısal verilerin tartışılması üçüncü bölümde geniş bir şekilde yapılmaktadır. Konu başlıklarının bu şekilde oluşturulması üçüncü bölümde yapılan nitel araştırmanın analizine temel

oluşturması ve konu bütünlüğünün sağlanması açısından uygun görülmüştür. Bölüm sonunda verilen Türkiye’de Hukuk Mesleklerinde İlk Hukukçu Kadınlar tablosu, hukuk meslekleri özelinde kadınların verdiği mücadelenin sonuçlarının görülmesi açısından aydınlatıcı bir derleme olarak sunulmuştur.

Kitap, kadın deneyimlerine dayanan nitel bir çalışma olduğundan ikinci bölümde neden bu araştırma yönteminin kullanıldığı ve kadın çalışmaları açısından deneyim paylaşımının önemi vurgulanmış, çalışmanın yöntemi ayrıntılandırılmıştır. Elli bir kişilik örneklem grubundan on dokuz kişiyle yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşme gerçekleştirildiği ve verilen cevapların benzer nitelik taşımaya başlamasıyla görüşme sayısı yeterli bulunmuş ve görüşmeler sonlandırılmıştır. Nitel çalışmalarda sayısal veriler olmadığından yapılan araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmamıştır. Ancak eserdeki veriler doğrultusunda kullanılan nitel araştırma yönteminin geçerlik ve güvenilirlik açısından kabul edilebilir ve örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir.

Üçüncü bölüm, Türkiye’de hukuk mesleklerinde kadın temsiline odaklanmıştır. Bu bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda Türkiye’de hukuk mesleklerindeki sayılar cinsiyete dayalı olarak verilmekte ve sayılar aracılığıyla kadınların temsil açısından konumları analiz edilmektedir. Bu kısımda her bir meslek için sayısal verileri tablolaştırıp sayısal verileri ayrıntılandırarak bu veriler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Tablolar okuyucuların sayısal verilerin okunmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır. İkinci kısımda hukukçu kadınlarla yapılan yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden edinilen bilgiler toplumsal cinsiyet, temsil ve cam tavanlar kavramları çerçevesinde analiz edilerek bölüm başlıklarını oluşturmuştur. Derinlemesine görüşmelerin deşifrelerinden yapılan alıntılar bu kavramlar aracılığıyla teorik çerçeveye ilişkilendirilerek kadınların temsili tartışılmıştır.

Bulgular çalışmanın argümanını destekleyici niteliktedir. Bu noktada toplumsal cinsiyet temelli eğitimin önemine, nicel temsilden ziyade nitelikli temsilin hukukçu kadınların temsiline ön plana çıkması gerektiğine, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılmasına duyulan ihtiyaç ön plana çıkmıştır.

Kitap bir doktora tezi olarak hazırlandığından akademik bir dili vardır. Yazarın temsil, toplumsal cinsiyet, meslek ve temsil ilişkisi, hukuk meslekleri, cam tavanlar temel kavramları üzerine temellendirdiği bu kitapta bu kavramların açıklamaları konuyla ilişkilendirilerek açıklanmıştır. Ayrıca kitapta hedef kitlesi olarak düşünülen hukukçular için uygun bir üslub kullanılmaya özen gösterilmiştir. Zira meslek dışındakilerin anlamakta zorlandığı hukuk dili, bu mesleği icra edenlerin gündelik kullanımında olan bir dildir. Çalışma nitel bir çalışma olmakla birlikte argümanının dayanağını nicel verilerden almaktadır. Dolayısıyla kitapta sayısal veriler ve tabloların yoğun kullanımı yazarın argümanını desteklemesi açısından zorunlu bir gereklilik olarak görülmüştür. Buna ek olarak, tabloların mesleklere ve temsil makamlarına yönelik sınıflandırmalarının yanı sıra her tablodan sonra tablodaki sayısal verilere ilişkin yazarın analizleri verilerek tabloların anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Sonuç olarak bu kitap, dünyadaki ve Türkiye’deki hukukçu kadınların mesleğe girişlerinin tarihsel sürecini ele almış, kullandığı feminist araştırma yöntemiyle hukukçu kadınların deneyimlerini analiz ederek Türkiye’deki hukukçu kadınların temsiline bir fotoğrafını çekmiştir. Bu temsili fotoğraf bu alanda toplumsal cinsiyet temelli araştırmaların gerekliliğine işaret etmektedir. Kitapta sorulan sorular, sayısal veriler ve bulgular sonraki çalışmalara kaynak niteliğindedir. Sonraki araştırmalarda araştırma kapsamındaki hukuk meslekleri ayrı ayrı ele alınarak kadınların temsili çalışılabilir. Kadın deneyimleriyle analiz edilen temsil konusu erkek deneyimleriyle tartışılabilir ve/veya kadın-erkek deneyimleri karşılaştırmalı bir şekilde ele alınabilir. Böylece alanda hissedilen çalışma eksikliğine katkı sağlanabilir.

Eserin bu nitelikleriyle hukukçu olmayı düşünen, hukuk fakültelerinde okuyan ya da hukuk mesleklerini icra eden hukukçu kadınların mesleklerini toplumsal cinsiyet bilincine haiz olarak icra etmelerinde, erkek hukukçuların da mevcut hukukun mesleki temsil anlamında toplumsal cinsiyet eşitliği yönünden adil olup olmadığına yönelik farkındalıklarını sorgulamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğr.Gör.Dr. Emine Balcı
Sakarya Uyulamalı Bilimler Üniversitesi
Sapanca Meslek Yüksek Okulu
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı
E-posta: eminebalci@sakarya.edu.tr
ORCID ID: